

Отже, правова реформа та національна безпека перебувають у відносинах взаємної обумовленості та взаємовпливу. Правова реформа забезпечує нормативні, інституційні та легітимізаційні передумови функціонування системи національної безпеки, тоді як безпекові виклики та загрози значною мірою визначають зміст і пріоритети правових перетворень. У новітніх умовах правова реформа виступає не лише засобом удосконалення права, а й одним із фундаментальних чинників зміцнення державної спроможності, забезпечення демократичного розвитку, захисту прав людини та реалізації національних інтересів України. Одним із критеріїв ефективності правової реформи має виступати її дія на стан національної безпеки. Якщо результатом реформування є підвищення рівня захищеності особистості, суспільства та держави, зміцнення демократичного конституційного ладу, розширення можливостей реалізації прав людини та посилення спроможності держави протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам, така правова реформа досягає своєї мети. Саме тому національна безпека може розглядатися не лише як об'єкт правового забезпечення, а й як один із критеріїв оцінки результативності правової реформи.

Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Курило В. С., Караман О. Л. Національна безпека як суспільний феномен: сутність і структура. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 70. Т. 1. С. 164–168.
3. Загуменна Ю. О. Сучасні тренди та концептуальні підходи до розуміння сутності поняття «національна безпека». *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (99). С. 34–48.
4. Кривицький Ю. В. Об'єкт правової реформи: концептуальні межі та методологічні критерії визначення. *Ерліхівський журнал*. 2026. Вип. 16. С. 32–41.
5. Ізбаш К. С., Деревянкін С. Л. Національна безпека України в умовах воєнного стану: сучасний стан. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 213–217.
6. Погорельський М. М., Ангелуца Н. П. Національна безпека й права людини: баланс, правові механізми та міжнародні стандарти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. Вип. 91. Ч. 5. С. 211–217.
7. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузький коридор. Держави, суспільства і доля свободи / пер. з англ. Г. Шпак. 5-те вид. Київ : Наш формат, 2025. 624 с.

Кривуненко Максим Аркадійович, викладач кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт ЛДТУБЖД

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграційний курс України передбачає системні трансформації у сфері державного управління, безпеки та цивільного захисту. Особливе місце в цьому процесі посідає реформування діяльності пожежно-рятувальних підрозділів, що зумовлено необхідністю адаптації до сучасних викликів, зокрема і воєнних загроз. Впровадження європейських підходів до організації діяльності рятувальних служб виступає важливим чинником підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення безпеки населення [2].

Одним із ключових напрямів євроінтеграції є участь України в міжнародних механізмах співробітництва, зокрема у Механізмі цивільного захисту Європейського Союзу. Ця система забезпечує координацію дій держав-учасниць під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, сприяє обміну ресурсами, інформацією та досвідом [2]. Участь у таких ініціативах дозволяє Україні інтегруватися у спільний європейський простір безпеки та підвищити рівень взаємосумісності рятувальних підрозділів.

Важливим аспектом є імплементація національного законодавства із правовим полем Європейського Союзу (ЄС). Кодекс цивільного захисту України визначає правові та організаційні засади функціонування системи реагування на надзвичайні ситуації, закладаючи основу для її модернізації відповідно до європейських стандартів [5]. Водночас прийняття підзаконних нормативно-правових актів, зокрема постанов Кабінету Міністрів України, спрямоване на удосконалення організаційної структури пожежно-рятувальних підрозділів, оптимізацію їх функціонування та підвищення ефективності управління [4].

Значну роль у процесі євроінтеграції відіграє впровадження принципів децентралізації та розвиток добровільної пожежної охорони. У країнах ЄС така модель є поширеною та ефективною, оскільки забезпечує швидке реагування на локальні надзвичайні події та підвищує рівень залученості громадян до питань безпеки [4]. В Україні розвиток добровільних пожежно-рятувальних формувань сприяє зміцненню місцевих систем цивільного захисту та підвищенню їхньої автономності.

Практичний вимір інтеграційних процесів виявляється у розширенні транскордонної співпраці між пожежно-рятувальними підрозділами України та держав-членів ЄС. Спільні навчання, тренінги, участь у міжнародних проєктах та обмін досвідом сприяють формуванню єдиних підходів до ліквідації

надзвичайних ситуацій [1]. Така взаємодія дозволяє підвищити рівень професійної підготовки персоналу та забезпечити ефективну координацію дій у разі виникнення кризових ситуацій міжнародного масштабу.

Не менш важливим напрямом є технічна модернізація пожежно-рятувальних підрозділів. Завдяки підтримці міжнародних партнерів Україна отримує сучасну техніку, обладнання та засоби індивідуального захисту, що відповідають європейським стандартам [6]. Це дозволяє впроваджувати новітні технології гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних робіт і мінімізації ризиків для життя і здоров'я рятувальників. Крім того, модернізація матеріально-технічної бази сприяє підвищенню мобільності та оперативності підрозділів.

Важливим елементом євроінтеграції є впровадження сучасних підходів до управління ризиками та запобігання надзвичайним ситуаціям. Європейська практика передбачає комплексний аналіз ризиків, планування заходів реагування та акцент на превентивній діяльності [3]. Такий підхід дає змогу значно знизити ймовірність виникнення надзвичайних ситуацій та мінімізувати їхні наслідки. В Україні поступове впровадження цих принципів сприяє переходу від реактивної до проактивної моделі діяльності пожежно-рятувальних підрозділів.

Окремої уваги заслуговує питання підготовки кадрів, яке є важливим компонентом інтеграційних процесів. Європейські стандарти передбачають безперервну професійну освіту, впровадження сучасних методик навчання, використання симуляційних технологій та тренувань у максимально наближених до реальних умовах. Упровадження таких підходів в Україні сприяє підвищенню рівня професійної компетентності рятувальників та їх готовності до дій у складних ситуаціях [1].

Крім того, євроінтеграція передбачає формування нової управлінської культури, що базується на принципах відкритості, відповідальності й ефективного використання ресурсів. Це включає впровадження сучасних інформаційних систем, цифровізацію процесів управління та забезпечення прозорості діяльності пожежно-рятувальних підрозділів. Такі зміни сприяють підвищенню довіри населення та ефективності функціонування системи цивільного захисту загалом.

Отже, євроінтеграція методів роботи пожежно-рятувальних підрозділів в Україні є багатограним процесом, що охоплює нормативно-правову, організаційну, технічну та кадрову складові. Її реалізація сприяє підвищенню ефективності реагування на надзвичайні ситуації, зміцненню міжнародного співробітництва та наближенню національної системи цивільного захисту до європейських стандартів. Подальший розвиток цього напрямку передбачає поглиблення інтеграційних процесів, удосконалення законодавчої бази й активне впровадження інновацій у практичну діяльність пожежно-рятувальних підрозділів.

Список використаних джерел

1. Ренкас А. А., Товарянський В. І. Аспекти прикордонної взаємодії пожежно-рятувальних підрозділів України та країн Європейського Союзу під час ліквідації пожеж в природних екосистемах. *Пожежна безпека* : збірник наукових праць. 2024. Т. 4. С. 92–96. DOI: 10.32447/20786662.44.2024.07
2. EU Civil Protection Mechanism (UCPM). European Commission. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en
3. OECD. Strengthening Disaster Risk Management in Ukraine. URL: <https://www.oecd.org/en/countries/ukraine.html>
4. Про затвердження Порядку утворення та функціонування пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони : постанова Кабінету Міністрів України від 7 квіт. 2023 р. № 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/314-2023-%D0%BF>
5. Кодекс цивільного захисту України : Закон України із. зм. від 24 лют. 2026 р. № 4790-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
6. NATO Civil Emergency Planning. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-structure/euro-atlantic-disaster-response-coordination-centre--eadrcc-/about-eadrcc>

Крижна Валентина Володимирівна, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ВОЄННІ ЗАГРОЗИ ТА ВНУТРІШНЯ БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ

Сучасний етап розвитку системи національної безпеки України характеризується безпрецедентними викликами, пов'язаними з повномасштабною збройною агресією проти держави. Воєнні дії суттєво вплинули на всі сфери суспільного життя, зумовивши трансформацію механізмів державного управління, функціонування інститутів сектору безпеки і оборони, а також діяльності правоохоронної системи. В умовах війни внутрішня безпека держави набуває особливого значення, оскільки забезпечення правопорядку, громадської стабільності та захисту населення є необхідною передумовою збереження державності та суспільної стійкості [1].